7/4056 180

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.13.APK.0.11.00.00/320-1239
KONU : Yazılı Soru Önergesi

09 MAYIS 2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 19.04.2001 tarih ve 10021 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda yer alan, Afyon Milletvekili İsmet ATİLLA'ya ait işkollarında toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili sendikaların yüzde 10 barajını geçip geçmediğine ilişkin Bakanlığımızca yılda iki kez yayımlanarak ilan edilen listeleri içeren 7/4056-9924 Esas No'lu yazılı soru önergesi Çalışma Genel Müdürlüğünce incelenmiştir.

Söz konusu istatistikler 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu uyarınca sendika ve işverenlerce gönderilen bildirimler esas alınarak bilgisayar ortamında alınan çıktılarla elde edilmektedir. Düzeltme ve değişiklik ise sadece Yargı kararı ile yapılmaktadır.

Yasa gereği yılda iki kez yayımlanan istatistikler, aynı şekilde taraflarca yapılan bildirimlerin bilgisayar ortamında değerlendirilmesi sonucu ilan edilmektedir. Yargı kararları dışında, idarece herhangi bir işlem tesisi mümkün değildir.

Sendikalar Kanunu'nun 60 ıncı maddesi uyarınca, her işkolunda çalışan sendikalara üye olan ve olmayan işçilerin sayıları ile bunların sendikalara dağılımı Bakanlığımızca her yıl Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki defa "Çalışma İstatistikleri" adı altında Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır. Yayımlanan bu istatistiklere ilgili taraflarca Yasada belirtilen süre içerisinde itiraz edilebilir.

Bizzat kendim ILO'da 04 Haziran – 12 Haziran 2000 tarihleri arasında bulunduğumdan İstatistiklerin 17 Temmuz 2000 tarihinde yayımlanmış olması nedeniyle açıklama yapmam da maddeten mümkün değildir.

17 Temmuz 2000'de yayımlanan "İstatistiklerde" önceki uygulamalardan farklı olarak, sendikaların Bakanlığımıza 1983 yılından beri bildirmemiş olduğu emekli ve ölen üyeleri, sendikaların üye kayıtlarından düşülmüştür. Ayrıca, bir üyenin birden fazla sendikaya üye olduğu tespit edilerek, hangi sendikaya üyeliği geçerli ise o üyelik bırakılmış, diğer geçersiz üyelikleri yine bilgisayardaki üyelik kayıtlarından silinmiştir. Bunun sonucu olarak, 10 işçi sendikası % 10 barajının altına düşmüştür.

Dünya ülkelerinin çok büyük bir bölümünde, işverenin bir işçiyi işten çıkarabilmesi için geçerli bir neden göstermesi gerekmektedir. Geçerli nedenin ne olduğu konusunda da ülkeden ülkeye farklı uygulamalar bulunmaktadır.

Beyaz Rusya, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, İsviçre, İspanya, Almanya, Macaristan gibi ülkelerin mevzuatında bu yönde hükümler yer almaktadır. Bu ülkelerden önemli bir bölümü, rejimleri farklı bile olsa 158 Sayılı ILO Sözleşmesini

onaylamadığı halde mevzuatında benzer bir güvenceyi sağlayacak değişiklikleri yapmıştır.

Ülkemiz de bu güvenceyi içeren 158 Sayılı ILO Sözleşmesini 1994 tarihinde onaylamıştır. Sözleşmede; işçinin işten çıkarılabilmesi veya hizmet akdinin işveren tarafından sona erdirilebilmesi için, işçinin yetenekleri veya davranışlarıyla ya da işletmenin faaliyetine ilişkin gereksinmelerle bağlantılı geçerli bir nedenin bulunması gerektiği belirtilmiştir.

İşçilerin, işverenlerle ilişkilerini düzenleyen 1475 Sayılı İş Kanunu'nun 13.maddesi ise işverene hiçbir gerekçe göstermeksizin işçiyi işten çıkarma hakkını tanımaktadır. İşçinin işveren tarafından işten çıkarılmasında öngörülen tek koşul, işçiye belirli bir süre önceden haber verilmesi ve işçinin hak etmiş olması durumunda kıdem tazminatının ödenmesidir. Bu durum onayladığımız 158 Sayılı Sözleşmeye aykırıdır.

Bu nedenle, hazırlanan Tasarı ile 1475 Sayılı İş Kanunun'nun 13. maddesinin (c) bendine bir paragraf eklenmek suretiyle süresi belirli olmayan hizmet akitlerinin feshinden önce işverene neden bildirme yükümlülüğü getirilerek 158 Sayılı Sözleşmeye uygunluk sağlanmak istenmiştir.

Söz konusu düzenleme önergede iddia edildiği gibi istatistiklere tepkiyi azaltmak için değil, onayladığımız Uluslararası Sözleşmelerin iş hukukuna yansıtılması amacıyla 1994 yılında hazırlanarak T.B.M.M.'ne sunulmuş ve o dönemde hükümsüz sayıldığı için bugüne gelinmiştir.

Temmuz-2000 istatistiklerinde % 10 barajının altına düşen beş sendika Ocak-2001 istatistiklerinde barajı aşmışlardır. Bu aşamada ve halen bir yöntem değişikği yoktur. Sendikalar üye yaptıkları işçileri Yönetmelik gereğince Bakanlığımıza bildirmek zorundadırlar. Yine aynı şekilde sendikalardan istifa eden üyelerin "Çekilme Bildirimleri"de Noterler tarafından Bakanlığımıza bildirilmektedir. Bakanlığımız Bilgi İşlem Merkezinde bütün sendikaların "Üye Bildirimleri" ve "Çekilme Bildirimleri" değerlendirilerek ilgili sendikaların üye sayılarına yansıtılmaktadır. Sendikaların kendi üyelerini birden fazla bildirdiği takdirde, bilgisayar programları birden fazla bildirimleri ayıklamaktadır. Bu çalışmalar sonucunda, "Çalışma İstatistikleri" çıkartılmaktadır. Sendikaların barajın altına düşmesi veya çıkması, Bakanlığımıza yapılan bildirimlerin değerlendirilmesi sonucudur.

İstatistik uygulamalarında Yargıtay kararları gelmeden kesin Mahkeme Kararı ile işlem yapılmamaktadır. Bakanlığımızca Temmuz –2001 İstatistiklerinde her zaman aynı yöntem uygulanmakta olup, gerekli açıklama yukarıda belirtilmiştir.

2822 Sayılı Yasaya göre bir işçi sendikasının toplu iş sözleşmesi bağıtlama yetkisine hak kazanabilmesi için yüzde on barajını aşması ve ayrıca işyerinde çalışan işçilerin de salt çoğunluğunu sağlaması gerekmektedir.

Yüzde on barajının aşılması sendikanın, kurulu bulunduğu işkolunda çalışan toplam işçilerin en az yüzde onunu üye kayıt etmiş olması demektir.

Getirilen bu hükümle 2822 Sayılı Yasanın güçlü sendikacılık anlayışıyla hazırlandığını göstermektedir.

7/4056 -5-
182

12 Eylül sonrasında hazırlanarak getirilen bu hükmün Avrupa ülkelerinde benzer şekillerine rastlamak mümkün değildir.

Bakanlığımıza bildirimde bulunan sendikalardan 39 sendika % 10 barajını aşamadığı için toplu iş sözleşmesi yapabilme ehliyetine sahip değildirler.

Örgütlenme ve toplu pazarlık sendikal kuruluşların en doğal hakkıdır. Bu hakkı zorlaştırmak belirli sendikalara imtiyaz hakkı da tanımaktadır.

Ülkemizde bugün uygulanan çifte baraj onayladığımız 98 Sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesine de aykırı olup, ILO tarafından sürekli eleştirilmekte ve her yıl yapılan toplantılarda da uygulamaya son verilmesi bakımından da gerekli yasal düzenlemenin yapılması istenilmektedir.

Bu konuda hazırladığımız değişiklik tasarısı ile hem Anayasa ve hem de 2821 sayılı Yasaya göre serbestçe kurulan sendikalara örgütlü bulunduğu işyeri veya işyerlerinde yarıdan fazla işçiyi üye kayıt etmiş olması koşuluyla toplu sözleşme yapma yetkisi tanınarak onayladığımız ILO sözleşmelerine uygunluk sağlanmak istenmiştir.

Tasarının sosyal taraflarla görüşülmesine devam edilmektedir.

Kaldı ki sözü edilen yüzde on barajı ile ilgili konu 28 21 Sayılı Sendikalar Kanununun değil, 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu ile ilgilidir.

Bilgilerinize arz ederim.

Yaşar OKUYAN
Bakan